

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

7e KAMER - 19 JUNI 1990

Voorzitter: de h. De Vries

Advocaten: mrs. Cassiers en Bouteligier loco Van de Perck

Wetten, decreten en besluiten - Kleine nalatenschap - 1. Aanleg - Volgens kadastraal inkomen - Wetswijziging - Werking in de tijd - 2. Verschrijving of slechte woordkeuze in de wettekst - Interpretatie - Art. 9 Wet Kleine Nalatenschappen

1. Wanneer art. 10 Wet Kleine Nalatenschappen de mogelijkheid om in hoger beroep te gaan koppelt aan de hoogte van het kadastraal inkomen en dit bedrag door een wetswijziging wordt aangepast, geldt als basis het bedrag op het ogenblik van de overname en niet een latere wijziging.

2. Wanneer de rechter «materiële vergissingen» of een slechte woordkeuze in een wet vaststelt, moet hij dit rechtzetten.

In art. 9 Wet Kleine Nalatenschappen dient de verwijzing naar de artt. 3, 4 en 5 gelezen te worden als een verwijzing naar de artt. 5, 6 en 8 van deze wet.

Van den H. t/ Van den H.

Gezien de stukken in het dossier der rechtspleging en onder meer:

- het vonnis waartegen hoger beroep, uitgesproken door de heer vrederechter van het kanton Kapellen op 25 mei 1983;
- het verzoekschrift inhoudende hoger beroep, neergelegd ter griffie op 23 november 1983;

Het hoger beroep is tijdig ingesteld en regelmatig naar de vorm.

De vordering beoogt appellante te horen veroordelen tot het betalen aan geïntimeerde sub 1 van 88.594 fr. en aan geïntimeerden sub 2 en sub 3 samen eveneens van 88.594 fr. als vergoeding omdat appellante, die op grond van de wet van 16 mei 1900 op de kleine nalatenschappen, het onroerend goed van wijlen de ouders van partijen had overgenomen, in weerwil van de bepalingen van art. 6 van voormelde wet, gewijzigd bij de wet van 20 december 1961, het goed niet heeft betrokken binnen drie maanden en het heeft bewoond gedurende vijf jaar.

De eerste rechter heeft de vordering ontvankelijk verklaard en gegrond tot beloop van de helft van het gevorderde bedrag, te weten voor elke partij 44.296 fr.

Appellante stelt dat de eerste rechter zich ten onrechte strikt formalistisch heeft gehouden aan de tekst van art. 9 van de wet van 20 december 1961, terwijl uit de voorbereidende parlementaire bescheiden en uit de publikatie in het Belgisch Staatsblad overduidelijk blijkt dat er in art. 9 een manifeste materiële vergissing is geslopen en de vordering derhalve verjaard was.

Geïntimeerden stellen primair dat het hoger beroep ingevolge art. 10 van die wet onontvankelijk is wegens een te laag kadastraal inkomen; subsidiair vragen zij de bevestiging.

1° Ontvankelijkheid van het hoger beroep

Geïntimeerden stellen dat, ingevolge art. 10 van de wet van 20 december 1961 doch gewijzigd door de wet van 19 juli 1979, het vonnis van de eerste rechter gewezen is in laatste aanleg, daar ingevolge deze gewijzigde tekst geen beroep mogelijk is «wanneer het kadastraal inkomen van al de onroerende goederen, de dag van de terugneming, eenentwintig duizend frank niet te boven gaat».

Terecht stelt appellante dat op deze wet de retroactiviteit niet van toepassing is (zie *T.P.R.*, 1968, 400, nr. 42, met duidelijke verwijzing naar tal van cassatiearresten).

Het is trouwens de logica zelf daar de wet zelf bepaalt dat men zich moet stellen op het ogenblik van de overname en dus rekening moet houden met de toen geldende kadastrale inkomens.

Het hoger beroep is dan ook ontvankelijk.

2° Verjaring

Appellante stelt dat de eerste rechter ten onrechte de wet, die manifest met een materiële vergissing behept is, letterlijk heeft toegepast.

Art. 9 van de wet van 20 december 1961 bepaalt: «De vordering tot betaling van de in de artikelen 3, 4 en 5 bepaalde vergoedingen (...); zij moet op straffe van verval worden ingediend binnen een jaar na de verkoop, de ontruiming van de woning of de staking van het bedrijf dat er aanleiding toe geeft.»

Het is duidelijk dat het hier om een zuiver materiële vergissing gaat; de artikelen 3 en 4 handelen over de rechten van de onderscheiden erfgenamen en houden geen enkele bepaling in die handelt over enige vergoeding.

De artikelen die handelen over eventueel te betalen vergoedingen zijn de artikelen 5 (verkoop), 6 (het niet betrekken binnen drie maanden en gedurende vijf jaar) en art. 8 (de manier om aan de vergoedingen bepaald door de artt. 5 en 6 te ontsnappen).

Het zijn ook deze artikelen die duidelijk bedoeld worden in de voorbereidende parlementaire annalen en bovendien bij de publikatie in het Belgisch Staatsblad in voetnoot vermeld worden.

Op het einde van artikel 9 staat (1) met als voetnoot «(1) Er dient te worden gelezen: artikelen 5, 6 en 8». In de Codes Van In, uitgave 1980, staat op p. 135 zelfs de tekst gerectificeerd volgens de voetnoot van het Staatsblad: «De vordering tot betaling van de in de artikelen 5, 6 en 8 bepaalde vergoedingen...»

Is de rechtbank gehouden een wet met een manifeste materiële fout toe te passen? Dat is de hamvraag.

De Page geeft hier - zoals appellante terecht aanvoert - het juiste antwoord (De Page, I, nrs. 214 e.v.).

Een wet moet worden uitgelegd met gezond verstand en de rechter moet vooral zoeken naar wat de wetgever werkelijk heeft willen bedoelen veeleer dan zich blind te staren op de letterlijke tekst. «En interprétant une loi, il convient parfois de rechercher ce qu'a voulu dire le législateur plutôt que ce qu'il a dit littéralement...» (Cass., 9 februari 1925, *Pas.*, 1925, I, 129).

Hieruit volgt dat de rechtbank niet alleen zuivere materiële vergissingen mag en moet rechtzetten maar ook een slechte keuze van woorden of die gebruikt zijn in plaats van andere.

Ook wordt in de rechtspraak steeds algemeen aangenomen dat ook de vergoedingen bepaald bij dat artikel 6 binnen de termijn van één jaar dient te worden ingesteld (*T.P.R.*, 1978, 136).

Eveneens besliste de eerste rechter ten onrechte dat, zelfs indien de wet in verbeterde vorm toegepast zou moeten worden, er ter zake geen sprake kan zijn van verjaring daar appellante het goed nooit bewoond had en er derhalve noch ontruiming noch staking van bedrijf was geweest.

Dit aanvaarden is werkelijk en met de tekst van de wet én met de bedoeling van de wetgever een loopje nemen.

Immers art. 6 bepaalt: «De overnemer (...) is gehouden de overgenomen onroerende goederen *binnen drie maanden en gedurende vijf jaren* na de datum waarop de akte van overneming is verleden, persoonlijk te betrekken en te exploiteren, zoniet moet hij aan ieder van de gewezen medeëigenaars (...) een vaste vergoeding betalen ten bedrage van 20%...»

Het is derhalve duidelijk dat de bewoning en/of exploitatie binnen drie maanden een aanvang moet nemen en eens aangevangen vijf jaar moet duren.

Wanneer de bewoning niet binnen drie maanden een aanvang neemt, is de vergoeding verschuldigd en begint de verjaring te lopen.

De goederen werden ter zake overgenomen bij akte verleden op 13 juli 1977, zodat de bewoning ten laatste op 13 oktober 1977 een aanvang diende te nemen.

De verjaring begon op die datum te lopen en kwam derhalve ten einde op 13 oktober 1978.

De vordering ingesteld bij dagvaarding van 18 mei 1982 was derhalve niet ontvankelijk ingevolge verjaring.

NOOT – De duidelijke tekst van de wet

Bovenstaand vonnis toont eens te meer aan dat de duidelijke «prima facie»-betekenis van een wettekst niet noodzakelijk overeenstemt met de bedoeling van de wetgever en dat de «duidelijke tekst van de wet» bijgevolg bezwaarlijk een argument kan zijn om een verder interpretatieonderzoek van de wet als onnodig, laat staan als ontoelaatbaar, te beschouwen.

De oorspronkelijke verweerster werd door de oorspronkelijke eiseressen gedagvaard tot betaling van schadevergoeding op grond van art. 6 Wet Kleine Nalatenschappen. Dit artikel verleent een schadevergoeding ten laste van de overnemer van het goed, wanneer deze dit goed niet binnen de drie maanden betreft en ten minste vijf jaar bewoont.

Art. 9 van dezelfde wet bepaalt dat «de vordering tot betaling van de in de artikelen 3, 4 en 5 bepaalde vergoedingen (...) op straffe van verval (moet) worden ingediend binnen een jaar na de verkoop, de ontruiming van de woning of de staking van het bedrijf dat er aanleiding toe geeft». Van art. 6 is in dit artikel 9 geen sprake. Op grond van deze vaststelling oordeelde de eerste rechter dat de vordering tot schadevergoeding, als geregeld in art. 6, niet aan de vervaltermijn van art. 9 onderworpen is, zodat de vordering in casu niet verjaard en dus ontvankelijk was.

De artikelen 3 en 4 van de wet bevatten evenwel geen enkele bepaling nopens schadevergoeding. Over schadevergoeding is enkel sprake in de artikelen 5, 6 en 8. Uit de voorbereidende teksten blijkt overigens duidelijk dat het deze

vergoedingen waren die men bij de redactie van art. 9 op het oog had.

De fout werd blijkbaar vastgesteld na de parlementaire goedkeuring maar nog vóór de publikatie in het Staatsblad. Bij de publikatie werd een (officieus) erratum in voetnoot vermeld.

Het kan bezwaarlijk betwijfeld worden dat we hier voor een evidente materiële vergissing in de betrokken wetteksten staan. De vraag is dus of de rechter gebonden is door de «duidelijke tekst van de wet» dan wel dergelijke fouten kan en/of moet corrigeren bij de wetstoepassing.

De leer dat duidelijke wetteksten niet vatbaar zijn voor interpretatie houdt hardnekkig stand in de rechtspraak¹, al lijkt het Hof van Cassatie de laatste tijd² terughoudender geworden te zijn om deze theorie met zoveel woorden in een arrest te bevestigen³ en mag ze in het domein van de rechtstheorie als vrijwel volledig verlaten beschouwd worden⁴. Ook de voorbereidende teksten kunnen volgens een heersende rechtspraak niet opwegen tegen een «duidelijke wettekst»⁵. Hierop geldt evenwel een uitzondering: bij materiële vergissingen van de wetgever zullen de voorbereidende teksten wel opwegen tegen de «duidelijke wettekst». Ook dit is vaste rechtspraak⁶. Het is dan natuurlijk de vraag hoe men in deze theorie de grens trekt tussen «evidente vergissingen» en teksten die de bedoeling van de wetgever inadequaat vertolken. Hoe dan ook, het hier geannoteerde vonnis is aldus in overeenstemming met de heersende leer ter zake. Zelfs bij de aanhangers van de «duidelijke-tekst-doctrine» zal weinig kritiek op dit vonnis geformuleerd worden, aangezien de correctie van materiële vergissingen in de wet door hen als uitzondering aanvaard wordt.

Tot slot moeten we ook hier weer vaststellen hoe traag de molen van het gerecht in al te veel gevallen maalt. Weliswaar verkeren beide partijen in casu in een slechte positie om de rechtbank een gebrek aan diligentie te verwijten. De overbelasting van het gerecht en de gebrekkige infrastructuur maken overigens dat niet de magistraten maar wel degenen die verantwoordelijk zijn voor het politieke beleid in de eerste plaats voor deze gerechtelijke achterstand aansprakelijk zijn. Maar dan toch ook niet zij alleen. Het vervolgingsbeleid van het parket bv. komt voor een buitenstaander soms ook wel eens vreemd over. De lectuur van het arrest van het hof van Beroep te Antwerpen van 7 juni 1990 (*R.W.*, 1990-91, 473, met noot) doet bijvoorbeeld wel even de wenkbrauwen fronsen: een alleenstaande moeder van vier kinderen werd vervolgd wegens misbruik van vertrouwen; zij had vijf uitgeleende kinderboeken met een totale waarde van 470 fr. niet teruggebracht naar de gemeentelijke bibliotheek. Terecht sprak het hof haar vrij. Intussen hadden evenwel verschillende magistraten zich in eerste aanleg en in hoger beroep dienen te buigen over dit «ernstig misdrijf». In de hier geannoteerde zaak hebben allicht ook de betrokken advocaten de procedure niet optimaal bespoeid. Het enige wat de burger echter ziet is dat de vrederechter er nog in slaagde één jaar na de dagvaarding uitspraak te doen, terwijl voor de, eveneens alleenrechtsprekende, rechter in de rechtbank van eerste aanleg de zaak pas gepleit kon worden na bijna zeven jaar. En dan om enkel vast te stellen dat de oorspronkelijke vordering te laat werd ingesteld en dus niet ontvankelijk was. Als ontmoedigingsmechanisme voor het instellen van vorderingen lijkt dit wel

vrij efficiënt te zijn. Of de rechtzoekenden, de balie en de magistratuur hiermee gediend zijn, is een andere zaak.

Mark Van Hoecke
UFSAL Brussel

¹ Zie bv. Cass., 22 november 1949, *Pas.*, 1950, I, 179; Cass., 28 juni 1956, *J.T.*, 1956, 490; Cass., 21 februari 1967, *Pas.*, 1967, I, 775; Rb. Brugge, 10 januari 1979, *R.W.*, 1979-80, 1163; R.v.St., 15 januari 1981, *Arr. R.v.St.*, 1981, 72; Rb. Brugge, 10 mei 1982, *R.W.*, 1982-83, 1256.

² Toeval of niet: vooral na de openingsrede van procureur-generaal Dumon in 1975, waarin hij waarschuwde tegen deze theorie («De opdracht van de hoven en rechtbanken – enkele overwegingen», *R.W.*, 1975-76, 210).

³ Zie OST, F. en VAN DE KERCHOVE, M., *Entre la lettre et l'esprit. Les directives d'interprétation en droit*, Brussel, 1989, 97.

⁴ Zie o.m. VAN DE KERCHOVE, M., «Le sens clair d'un texte: argument de raison ou d'autorité?», in *Arguments de raison et arguments d'autorité en droit*, Brussel, 1988, 291-315; VAN HOECKE, M., *De interpretatievrijheid van de rechter*, Antwerpen, 1979; BOUCKAERT, B., «Betreffende de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de eigenaar van de grond», noot onder Antwerpen, 15 februari 1990, *R.W.*, 1990-91, 333-334.

⁵ Cass., 21 februari 1967, *Pas.*, 1967, I, 775; Cass., 31 oktober 1977, *J.T.*, 1978, 189; Antwerpen, 14 december 1978, *R.W.*, 1979-80, 1644; R.v.St., 25 juni 1980, *Arr. R.v.St.*, 1980, 953; Rb. Brussel, 10 mei 1982, *R.W.*, 1982-83, 1256.

⁶ Zie o.m. Cass., 8 april 1889, I, 178; Cass., 23 januari 1936, *Pas.*, 1936, I, 128; Werkrechtersraad van beroep Antwerpen, 29 november 1963, *R.W.*, 1963-64, 1675; Vred. Schaarbeek, 5 februari 1969, *T. Vred.*, 1969, 59; Rb. Antwerpen, 27 februari 1969, *R.W.*, 1968-69, 1468; Cass., 30 november 1987, *R.W.*, 1987-88, 916.